

ZAKON O CENTRALNOJ EVIDENCIJI STVARNIH VLASNIKA

1,33

PREGLED REALIZACIJE PREPORUKA BK

Preporuke:	Prvobitno date u BK:	Značajan napredak	Određeni napredak	Bez napretka
Potrebno je nastaviti i dalje unaprediti postupak elektronske evidencije i olakšavanje posrednog evidentiranja osnivanja Registrovanih subjekata	2022		√	
Potrebno je izuzeti strana javna akcionarska društva koja su listirana na reputabilnoj berzi	2022			√
Potrebno je ublažiti sankcije predviđene Zakonom	2019			√

STANJE

Zakon o Centralnoj evidenciji stvarnih vlasnika („Službeni glasnik Republike Srbije”, br. 41/2018, 91/2019, 105/2021 i 17/2023), u daljem tekstu: Zakon) stupio je na snagu 8.juna 2018. godine.

U vezi sa Zakonom na snazi su i dva podzakonska akta koja bliže uređuju njegovu materiju, i to Pravilnik o sadržini Centralne evidencije stvarnih vlasnika radi sprovođenja evidentiranja stvarnih vlasnika registrovanog subjekta i Pravilnik o načinu i uslovima elektronske razmene podataka između Agencije za privredne registre (u daljem tekstu: APR), državnih organa i Narodne banke Srbije radi sprovođenja evidentiranja stvarnih vlasnika.

Centralna evidencija je uspostavljena 31.decembra 2018. godine i predstavlja javnu, jedinstvenu, elektronsku i centralnu bazu podataka o fizičkim licima koja su stvarni vlasnici u pravnom licu ili drugom subjektu koji se registruje u Republici Srbiji, uključujući privredna društva, osim javnih akcionarskih društava, poslovna udruženja i udruženja, fondacije, zadužbine i ostala pravna lica (u daljem tekstu: Registrovani subjekt).

Od primene Zakona izuzeta su privredna društva i ustanove u kojima je Republika Srbija, autonomna pokrajina ili jedinica lokalne samouprave jedini član, odnosno osnivač.

Izmenama i dopunama Zakona koje su stupile na snagu 1.januara 2020. propisano je da nadzor nad evidentiranjem, tačnošću i ažuriranjem evidentiranih podataka i čuvanjem podataka i dokumenata vrše APR, Narodna banka Srbije, nadležni državni organi - Poreska uprava, Uprava za sprečavanje pranja novca, tržišna inspekcija, kao i da u slučaju utvrđivanja nepravilnosti mogu pokrenuti prekršajni postupak protiv Registrovanog subjekta i odgovornog lica u Registrovanom subjektu - pravnom licu.

Nadzor nad primenom Zakona i nadzor nad radom APR-a u vezi sa Centralnom evidencijom vrši ministarstvo nadležno za poslove privrede.

Izmenama i dopunama koje su stupile na snagu 16.novembra 2021. a čija je primena počela u maju 2023. (izuzev odredbi sa čijom će se primenom početi od 1.oktobra 2023) uneto je nekoliko važnih izmena.

Pojam ovlašćenog lica proširen je tako da obuhvata osnivača i to u postupku osnivanja Registrovanog subjekta elektronskim putem, kao i lica koje je ovlašćeno za zastupanje u Registrovanom subjektu u svim drugim slučajevima.

U pogledu načina vođenja evidencije, predviđeno je da se evidentiranje osnivanja Registrovanog subjekta u Centralnu evidenciju sada može vršiti posrednim putem, upotrebom aplikacije za prijem elektronske prijave za osnivanje Registrovanih subjekata, čime je prevaziđen problem ranije obaveze stranog lica da se fizički pojavi u Srbiji kako bi moglo da registruje osnivanje Registrovanog subjekta.

Izmenama Zakona proširen je krug lica koja snose prekršajnu odgovornost u slučaju da ne izvrše evidentiranje podataka o Registrovanom subjektu ili stvarnih vlasnika, te je predviđeno da će se novčanom kaznom od 50.000 do 150.000 dinara za prekršaj kazniti odgovorno lice, to jest lice koje je ovlašćeno za zastupanje u Registrovanom subjektu u svim drugim slučajevima osim u postupku osnivanja elektronskim putem, ukoliko ne postupi u skladu sa relevantnim odredbama Zakona.

Poslednje izmene Zakona, koje su stupile na snagu 10.marta 2023, odlažu primenu odredbi važećeg Zakona koje omogućavaju istovremeno osnivanje registrovanog subjekta i evidentiranje stvarnog vlasnika putem

elektronskog sistema. Razlog za odlaganje primene do 1.oktobra 2023. su tehnički problemi u izradi novog softvera Agencije za privredne registre koji bi omogućio istovremeno elektronsko osnivanje i evidentiranje stvarnog vlasnika Registrovanog subjekta.

U Agenciji za privredne registre je zaključno sa 1. decembrom 2021. evidentirano 146.202 subjekata u svojstvu stvarnog vlasnika što predstavlja malo više od 85% Registrovanih subjekata ¹.

POBOLJŠANJA

Iako je primena određenih izmena i dopuna Zakona iz 2021. godine odložena, date izmene su poslednje izmene Zakona od značaja. Proširenjem pojma ovlašćenog lica uz davanje mogućnosti evidentiranja određenih podataka i posredno, elektronskim putem, teži se ka eliminisanju ranije postojećih prepreka i problema za potencijalne investitore pri evidentiranju podataka, a kada je osnov evidentiranja osnivanje Registrovanog subjekta. Pre nego su na snagu stupile izmene i dopune Zakona od 2021. potencijalni investitori bili su olako demotivisani u onim slučajevima kada je ovlašćeno lice za zastupanje koje vrši evidenciju podataka bio strani državljanin. Ranije se po navedenom osnovu evidentiranje podataka vršilo uz upotrebu Sertifikata ovlašćenog lica, te se ovlašćeno lice - strani državljanin moralo lično pojaviti u Republici Srbiji kako bi preuzelo Sertifikat od nadležnog organa, zato što

¹ <https://www.apr.gov.rs/infografike.4320.html?infol=109>

je propisano da se preuzimanje Sertifikata vrši isključivo uz lično prisustvo lica.

PREOSTALI PROBLEMI

Navedeno uvođenje posrednog evidentiranja postoji samo prilikom osnivanja – deluje da je potrebno olakšati proces evidentiranja i nakon što se Registrovani subjekt osnuje. Ovo se pre svega odnosi na situacije kada je zastupnik Registrovanog subjekta registrovan kao stvarni vlasnik (što nije redak slučaj), a dolazi do promene zastupnika, tako da novi zastupnik bude strani državljanin (koji često nema prebivalište u Srbiji). S obzirom da bi ovakva promena morala da se evidentira u roku 15 dana od same promene, potreban je dolazak zastupnika u Srbiju u kratkom roku, budući da se preuzimanje navedenog elektronskog sertifikata vrši isključivo uz lično prisustvo zastupnika, što u praksi prouzrokuje logističke probleme.

Potrebno je istaći da Zakon ne „izuzima“ strana javna akcionarska društva (kao što je slučaj sa Zakonom o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma). Ovo znači da kada se u vlasničkoj strukturi Registrovanog subjekta nalazi strano akcionarskog društvo koje je listirano na berzi, potrebno je da se ide dalje i proverava vlasnička struktura listiranog društva, što u najvećem slučaju nije moguće i ne predstavlja razuman pristup.

Preostali problem predstavljaju stroge sankcije propisane za nepostupanje po odredbama Zakona, koje su potpuno nesrazmerne radnji i posledicama radnje koja se sankcioniše.

PREPORUKE SAVETA

- Potrebno je nastaviti i dalje unaprediti postupak elektronske evidencije i olakšavanje posrednog evidentiranja osnivanja Registrovanih subjekata.
- Potrebno je izuzeti strana javna akcionarska društva koja su listirana na reputabilnoj berzi.
- Potrebno je ublažiti sankcije predviđene Zakonom.